

OCHRANA BIODIVERZITY

Národní program ČSOP

Závěrečná zpráva o projektu

Název projektu: **Záchrana biotopu lučních sadů v pozemkovém spolku Meluzína**

číslo projektu: **141122**

Luční sad pod Větrným vrchem

Organizace, která projekt realizovala

organizace: **EC Meluzína RCAB** číslo registrace MV ČR **: **VSC/1-16504/92R**
adresa sídla **Brigádnická 710/2 Ostrov 363 01**
statutární zástupce : **Ing. Martin Lípa** funkce: **vedoucí regionálního centra**
telefon: **777086620**, e-mail: **ec.meluzina@volny.cz** www: **www.meluzina.info/**

Údaje o projektu

Praktická opatření k prodloužení životnosti lučních sadů na pozemcích členů pozemkového spolku Meluzína
1. Ošetření ovocných vysokokmenů vysazených před 2.sv. válkou
2. Péče o bylinný porost
3. Drobná opatření pro podporu zvláště chráněných druhů na předmětných parcelách

Stručný popis realizace projektu:

V roce 2011 jsme ošetřili dvě lokality dvou členů našeho pozemkového spolku:

1. Luční sad Větrný vrch
2. Rodinná farma Lošťákových v Jakubově

Obě lokality leží mimo CHKO nebo jiné zvláště území. Při omezení prostředků na Program péče o krajinu pro tuto "volnou" krajinu byla mizivá šance získat na dále popsaná opatření prostředky z jiných zdrojů. Protože se v obou případech jedná o velmi vstřícné členy PSM jsme vděční za možnost pomoci jim s údržbou lokalit.

Lokalita: luční sad Větrný vrch

Celková rozloha lokality je zhruba 0,45 ha. Bylinný porost tvoří reprezentativně zachovalé společenstvo mezofilní ovsíkové louky Doupovských hor. Louka dokonce zvítězila v roce 2010 v Česko- Saské soutěži o nejlepší horskou louku.

Ze zvláště chráněných druhů je na stanovišti prokázána přítomnost dvou druhů plazů patřící do mezi zvláště chráněné druhy kategorie silně ohrožený : ještěrka obecná - *Lacerta agilis* a slepýš křehký - *Anguis fragilis*.

V sadu je celkem 19 starých jabloní, 1 hrušeň a 2 třešně. Stromy jsou v řídkém sponu a prakticky neovlivňují bylinný porost. Rostou zde samovolné semenáče hrušní a třešní, které chceme využít k částečnému doplnění sadu. Na lokalitě se vyskytuje pouze srnčí zvěř a proto je ochrana proti okusu méně náročná.

Popis opatření provedených v lokalitě

Následující body 1-6 shrnují realizaci dle plánovaných opatření projektu.

1. Pokosení celé plochy sadu bylo provedeno v polovině června 2011. Hmota byla využita pro vybudování úkrytů pro drobné živočichy.

Na louce byly ponechány cca 1 -1,5m široké pásy neposečeného porostu. Byla tak zajištěna kontinuální přítomnost kvetoucích bylin, která je důležitá pro bezobratlé živočichy závislé na nektarodárných rostlinách.

Druhá seč nebyla provedena. Vzhledem k suchým podmínkám byl růst otavy minimální . V podzimním období pak nebylo vhodné již seč provádět kvůli dobrému přezimování vývojových stádií hmyzu.

2. Ošetření ovocných vysokokmenů zahrnuje 6 stromů Jabloně byly v minulosti poškozeny námrazou a větrem. Provedené opatření mělo charakter rekonstrukčního řezu směřujícího k zapěstování náhradní koruny. Ostatní stromy bychom chtěli ošetřit v příštích letech.

3. Přeroubování 5 ks semenáčů na stanovišti bylo přeloženo na jarní období v příštích letech protože semenáče byly poškozeny okusem srnčí zvěří. Semenáče byly oploceny, tak aby bylo zamezeno dalšímu poškozování. V průběhu vegetace byl proveden výchovný řez, který stromky připravuje na roubování v příští sezóně.

Jako náhradní opatření byla provedena výsadba 3 stromků ovocných vysokokmenů. Stromy byly dosazeny do volných míst v sadu (viz. letecký snímek)

4. Ochrana přeroubovaných semenáčů proti srnčí zvěři - viz předchozí bod.

5. Instalace úkrytů pro ještěrky a slepýše - 2 ks. Tyto úkryty byly vytvořeny z vysečené hmoty lučního společenstva. Úkryty byly doplněny monitorovacími deskami.

6. Určení odrůd u 10 stromů v sadu - tento bod nemohl být splněn neboť díky květnovým mrazům nebyl v sadu prakticky jediný plod. Určování odrůd proběhne v nejbližším roce, kdy to bude možné.

Další informace k lokalitě

V roce 2011 se podařilo lokalitu registrovat jako významný krajinný prvek u místně příslušného orgánu ochrany přírody kterým je odbor životního prostředí Městského úřadu Ostrov. Podnět k registraci a podkladová data zajistilo EC Meluzína RCAB.

Významný krajinný prvek Luční sad na Větrném vrchu vzhledem ke své poloze uprostřed bloku orné půdy plní i funkci protierozní a estetickou.

Lokalita: Jakubov - farma Lošťákových

Celková rozloha farmy je zhruba 16 ha. Pozemky na kterých budou provedeny zásahy v rámci projektu mají celkovou výměru cca 6,5 ha. Jedná se o parcely v k.ú. Jakubov 784532 p.p.č. 10/1, 1633, 26/2, 943/1, 942

Bylinný porost tvoří mozaika přirozených travních společenstev Doupovských hor. Střídají se zde mezofilní ovsíkové louky se širokolistými i úzkolistými trávničky xerofytních a subxerofytních stanovišť. Člen pozemkového spolku porosty pravidelně vypásá ovce.

Ze zvláště chráněných druhů jsou na stanovišti přítomny:

jeden druh patřící do mezi zvláště chráněné druhy kategorie ohrožený : užovka obojková - *Natrix natrix*, dva druhy plazů patřící do mezi zvláště chráněné druhy kategorie silně ohrožený : ještěrka obecná - *Lacerta agilis* a slepýš křehký - *Anguis fragilis* a jeden druh kriticky ohrožený: zmije obecná - *Vipera Berus*

Na nedaleké lokalitě (cca 2km) bylo zjištěno hnízdění krutihlava obecného - *Jynx torquilla* v doupných ovocných stromech. Dále uvedená opatření jsou zaměřena na prodloužení životnosti takových stromů a zvýšení nabídky hnízdních možností tomuto druhu. Na farmě jsou desítky starých ovocných stromů jabloní a hrušní. Jsou rozptýleny ve velmi volném sponu takže neovlivňují zastíněním bylinné patro. Při regulaci náletových křovin na farmě ponechává člen pozemkového spolku na stanovišti semenáče jabloní, hrušní a třešní. Tyto semenáče je možné použít k obnově lučních sadů v této lokalitě.

Farma leží na úpatí Doupovských hor v nadmořské výšce necelých 400m. Během zimního období sem z přilehlých lesních horských oblastí migrují početná stáda jelení zvěře (jelen evropský a jelen sika). Spolu s výpasem ovcí to představuje poměrně vysoké riziko poškození ovocných vysokokmenů, které je nutno chránit oplocením.

Popis realizace opatření v lokalitě

1. Ošetření ovocných vysokokmenů bylo provedeno v průběhu září. Bylo vybráno celkem 6 stromů, které vyžadovaly akutní zásah. Stromy nebyly několik desítek let ošetřeny řezem. Byl odlomeny některé kosterní větve, kmeny i větve byly mechanicky silně poškozené. Vzhledem k velkým rozměrům stromů a velkému rozsahu ošetření provedla řezy arboristická firma Arbres.

2. Bylo provedeno přeroubování 10 ks semenáčů hrušní na stanovišti.

3. Byla provedena ochrana 10 ks stromů proti okusu jelení zvěří.

4. Byly instalovány 3 ks úkrytů pro ještěrky a slepýše. Na lokalitě byly zároveň instalovány 3 ks monitorovacích desek pro sledování výskytu těchto obratlovců

5. Vzhledem k výskytu pozdních mrazů v průběhu května nebyly na lokalitě prakticky žádná jablka. Podařilo se určit pouze 4 dospělých hrušní s plody. Původní záměr - určit odrůd u 10 stromů v sadu se tak nepodařilo zcela naplnit.

Určené vzorky odrůd byly následně vystaveny na zemědělsko zahradnické výstavě Libverda 2011. Zemědělsko zahradnická výstava Libverda má již 15 letou tradici a každoročně ji zhlédne kolem 5000 návštěvníků. Zároveň byly použity k fotodokumentaci plodů starých odrůd.

Externí spolupracovníci, kteří přispěli k realizaci projektu

Ing. Zdena Koberová - amatérský pomolog

- provedla roubování semenáčů na stanovišti a podílela se na určování pomologických vzorků

Ing. Miroslav Láska - profesionální pomolog Semptra Litoměřice

Jiří Bouma - profesionální pomolog Semptra Litoměřice

- podíleli se na určování pomologických vzorků

Ing. Petr Fuka - profesionální arborista

- se svými spolupracovníky provedl ošetření stromů v rámci projektu stromolezeckou technikou.

Praktická opatření v rámci tohoto projektu byla spolufinancována z prostředků příspěvku Karlovarského kraje.

Děkujeme všem, kteří odbornou erudicí, manuální prací nebo finanční podporou k realizaci tohoto projektu.

Cíle projektu:

1. Jednorázovým opatřením prodloužit životnost lučních sadů v zájmovém území pozemkového spolku

**cíl splněn v plném rozsahu*

2. Přímou podporit zvláště chráněné druhy užovka obojková, ještěrka obecná, slepýš křehký a zmije obecná

**cíl splněn v plném rozsahu*

3. Nepřímou podporit jeden zvláště chráněný druh: krutihlav obecný.

**cíl splněn v plném rozsahu*

4. V lokalitě Větrný vrch zachránit reprezentativní zachovalou louku před degradací a ruderalizací.

**cíl splněn v plném rozsahu*

IMGP2189 - 14.7.2011 stav cca 1 měsíc po posečení v lokalitě Luční sad pod větrným vrchem. Neposečené pásy poskytují úkryt a potravní základnu živočichům.

IMGP3255 - 12.9.2011 strom z předchozího snímku po provedení rekonstrukčního řezu pro zapěstování nové koruny.

IMGP4263 - 15.7.2011 ještěrka obecná druh obývající luční sady v Jakubově i v Sadu pod Větrným vrchem.

IMGP4371 - 22.6.2011 čáp z nedalekého hnízda v Ostrově ochotně přilétá na posekanou louku v Lučním sadu pod Větrným vrchem

IMGP4391 - 22.6.2011 posečená louka v Lučním sadu pod Větrným vrchem

IMGP4895 - 8.8.2011 Lokalita Jakubov je vypásána ovceci a představuje velmi zachovalou ukázkou travních společenstev typických pro Doupovské hory

IMGP5700 - 6.9.2011 Lokalita Jakubov - ošetření starých jabloní arboristy